

**Jan Borota: "TROPICAL FORESTS – Some African and Asian Case Studies of Composition and Structure".
Amsterdam – Bratysława: Elsevier Science Publishers,
VEDA 1991 s. 274.**

W wielu krajach rozwijających się lasy tropikalne są źródłem energii – drewna opałowego i węgla drzewnego dla ich ludności, źródłem użytkowego drewna i żywności, źródłem środków finansowych uzyskanych poprzez eksportowanie drewna i wyrobów z drewna. W ramach technicznej pomocy kraje rozwinięte i międzynarodowe organizacje (np. FAO, ILO, UNIDO, IUFRO, UNEP, ITTO) wysyłają do krajów rozwijających się ekspertów, którzy pomagają opracować i realizować projekty rozwoju gospodarki leśnej i drzewnej oraz szkolą miejscową kadrę leśników i drzewiarzy. Prof. Jan Borota był takim ekspertem przez 7 lat w krajach środkowej Afryki i południowo-wschodniej Azji. Jest twórcą ośrodka badań lasów tropikalnych przy Czechosłowackiej Akademii Nauk i zakładu dydaktycznego w zakresie geografii leśnictwa i drzewnictwa w Wyższej Szkole Leśno-Drzewnej w Zwoleniu (Słowacja), zorganizował na tej Uczelni studia podyplomowe przygotowujące do pracy w leśnictwie i drzewnictwie w krajach rozwijających się.

W pracy autor wykorzystał własne badania w zakresie inwentaryzacji złożoności i struktury lasów naturalnych i plantacji leśnych w Indiach, Laosie, Tanzanii, Kongo, Gabonie i Nigerii, dane statystyczne FAO oraz literaturę światową dotyczącą lasów strefy tropikalnej i subtropikalnej. W strefach tych wyróżnił następujące typy formacji leśnej: wiecznie zielone wilgotne lasy tropikalne, wilgotne i suche lasy tropikalne okresowo zrzucające liście, lasy wilgotne i suche subtropikalne. Lasy tropikalne zajmują około 900 mln ha i pozyskuje się w nich około 900 mln m³ drewna tartaczno- okleinowego i łuszczarskiego (tj. około 60% światowej produkcji).

W rozdziale wstępnym przedstawiono układ pracy, zakres rzeczowy i terytorialny, metody analizy wyników inwentaryzacji. W rozdziale drugim przedstawiono definicje, klasyfikacje typów formacji leśnych dla strefy klimatu umiarkowanego, subtropikalnego i tropikalnego, podano cechy, główne rodzaje drzew i rozmieszczenie poszczególnych typów formacji leśnych. W rozdziale trzecim poświęconym znaczeniu lasów tropikalnych jako źródła drewna autor przedstawił dane dotyczące produkcji i eksportu drewna tropikalnego dla głównych gatunków komercyjnych według poszczególnych krajów Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej, przedstawił rozmiary eksportu wyrobów drzewnych i kierunki tego eksportu. Rozdział czwarty zawiera obszerne informacje o strukturze naturalnych lasów tropikalnych w Ghanie, Gabonie, Kongo, Laosie i Tanzanii. Z kolei rozdział piąty i szósty dotyczy struktury sztucznie założonych plantacji leśnych kilku

miejscowych i introdukowanych gatunków drzew: *Tectona grandis* L., *Shorea robusta* Gaertn., *Eucalyptus globulus* Labill., *Eucalyptus regnans* F., *Cedrus deodara* Loudon, *Juniperus procera* Morelet, *Pinus patula* Schide. Ostatnie trzy rozdziały stanowią około 75% całości książki. W dużej mierze oparte są na własnych badaniach metodą inwentaryzacji wyselekcjonowanych powierzchni leśnych, oraz analizie matematycznej. Pracę uzupełnia indeks nazw łacińskich, handlowych i lokalnych gatunków drzew tropikalnych i subtropikalnych.

Książka jest bogato ilustrowana kolorowymi fotografiami, licznymi rysunkami i wzbogacona danymi zestawionymi w 65 tabelach. Zawiera dużo trudno dostępnych informacji. Jej wykorzystanie przez nauczycieli akademickich i studentów może przyczynić się do poszerzenia dotychczas wąskich programów kształcenia leśników i drzewiarzy również w naszym kraju. Jest szczególnie cenna w warunkach otwarcia naszych Uczelni dla studentów z krajów rozwijających się (np. przez uruchamianie studiów podyplomowych czy kursów przygotowujących ekspertów do pracy w tych krajach), oraz wzrostu zainteresowania absolwentów Wydziałów Leśnych i Technologii Drewna w poszukiwaniu pracy w krajach strefy lasów tropikalnych i subtropikalnych. Dodatkowo jest ona przeznaczona dla zawodowych ekspertów, pracowników nauki, organizacji międzynarodowych i wszystkich, którzy interesują się lasami i drzewnictwem w tropikach, w szczególności problematyką komercjalizacji produkcji drewna tropikalnego.

Pracę na język angielski tłumaczył nestor czechosłowackich ekonomistów leśnych prof. Frantisek Papanek. Cena książki w C-SFR wynosi 80 kcs.

Andrzej Matuszewski